

Proiect cofinanțat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: *Educație și competențe*

Prioritatea de investiții: 10.i

Obiective specifice: 6.4, 6.6

Titlu proiect: *„Acces la programe de educație și formare profesională pentru tinerii și adulții din județul Dolj care au părăsit timpuriu școala (I)”*

Cod SMIS 2014+: 135711

Floare albastră

de Mihai Eminescu

Activități de tip „A doua șansă – învățământ secundar inferior”

Modulul II: Cuvântul și textul

Expert curriculum limba română: Prof. Alina Felicia DUMITRU

Număr de ore: 5 ore TC

Balada "Miorița" a fost culeasă de Alecu Russo, în Munții Vrancei, la Soveja, la mijlocul secolului XIX și prelucrată de poetul Vasile Alecsandri.

Cea mai cunoscută baladă populară, „Miorița”, o adevărată capodoperă a folclorului literar românesc, pe care criticul literar George Călinescu o plasează între operele fundamentale ale poporului român, a fost culeasă de poetul, prozatorul și eseistul român Alecu Russo, în Munții Vrancei, la mijlocul secolului XIX.

Russo era recunoscut pentru faptul că se ocupa de culegerea de poezii, balade și doine, dar descoperirea baladei „Miorița” este rodul unei întâmplări la care scriitorul, ideolog al generației de la 1848, nu se aștepta.

O piesă de teatru scrisă de el, „Jicnicerul Vadră”, prezentată la Teatrul Național din Iași, care a deranjat autoritățile vremii, avea să-i aducă în primăvara anului 1846 o perioadă de cinci săptămâni „de exil” la Soveja, în munții Vrancei, experiență pe care Russo o povestește în lucrarea „Jurnalul Soveja. Ziarul unui exilat politic la 1846”, publicată după moartea sa de Alexandru Odobescu.

Descoperită din întâmplare

În jurnal, Alecu Russo redă întâlnirea cu unul dintre „arhivarii” baladei populare, moment care, potrivit celor relatate în jurnal, s-a petrecut pe 11 martie: „11 martie. Toată noaptea a bătut un vânt năprasnic; drept mângâiere îmi spun că nu e nimic pe lângă val-vârtejul ce se obișnuiește pe aci. Nu mă trezisem bine, când un alt lăutar veni să mă cinstească în pat cu un nou concert de fluier...”, scrie Russo în jurnal.

Anterior, pe 10 martie, Russo pomenește de „o petrecere” la care a participat într-o zi de sărbătoare: „Am petrecut dimineața ascultând cântecele oltenești ale lăutarilor din sat... i-am încercat pe toți cu luare-aminte. Măine au să vie să-mi povestească toate mai cu amănuntul. Iată programa concertului: Variații pe fluier, improvizate de un concertant al locului... E un mândru voinic din acel soi de oameni ce se numesc mocani, adică oameni de la munte și care par a face oarecare deosebire între neamul lor și al oamenilor de la câmp. Graiul lui, ce nu e moldovenesc, nu-i nici muntenesc, ci e apăsător și se aduce ca al ardelenilor. El cântă tot felul de cântece, și moldovenești și mocănești și ardeleniști și în sfârșit știe a o întoarce și pe struna acelei poeme așa de simplă și nevinovată, așa de dulce și plină de dor și duiosie, ce se cheamă doina!”.

Deși Russo nu dă amănunte despre „Miorița”, cercetătorii consideră că acela a fost momentul culegerii de la localnici a prețioasei balade, mai cu seamă că între 11 martie și 22 martie 1846 jurnalul său zilnic de până atunci este întrerupt.

Doar la Soveja există graniță triplă

Profesorul nonagenar Iulian Albu, din comuna Soveja, care împreună cu soția sa Florica s-au aplecat asupra operei, spune într-un interviu pentru publicația „Lumina” că singurul loc de pe pământ unde s-a descoperit „Miorița” este Soveja: "Fiindcă aici există acest <<triple confinium>>

(graniță triplă) unde s-au întâlnit păstorii din Muntenia, Ardeal și Moldova. De altfel, și Alecu Russo, în sejurul său forțat la Mănăstirea Soveja, afirmă acest lucru. După ce aude cântarea de la oltenii din sat, neștiind că lăutarii respectivi erau munteni aduși de Matei Basarab pe moșia mănăstirii, spune că a auzit-o cântată și de trăitorii din văile rucărenilor și dragoslovenilor, locuitorii celor două sate ale Sovejei-Rucăreni și Dragoloveni, ajunși aici din Rucărul și Dragoslavele, de dincolo de munți, din Țara Românească, în două-trei valuri în istorie”.

Russo plasează balada între capodoperele lumii, alături de operele poetilor antici Virgilius și Ovidiu. „Pe lângă acești doi creatori de poezie antică s-a adăugat un al treilea poet, păstorul câmpiiilor și al munților noștri, care a produs cea mai frumoasă epopee pastorală din lume: Miorița”, scrie Alecu Russo.

Publicată de Alecsandri

Fără a avea pretenția de a-și revendica opera, mai ales că își publica sub anonim lucrările, Alecu Russo i-a încredințat balada poetului Vasile Alecsandri, pe care acesta o „șlefuieste” și o publică cu titlul „Mieoara”, pentru prima dată în anul 1850, în secțiunea „Cântece populare românești” din gazeta „Bucovina” din Cernăuți, pentru ca mai apoi, în 1852, să includă balada *Miorița* și în volumul „Poesii populare. Balade (Cântece păstorești)”.

Deși Alecsandri a încercat mai târziu să-și aroge paternitatea baladei, el însuși mărturisește într-o scrisoare trimisă publicistului Alexandru Hurmuzachi că „această baladă mi-a fost adusă din Munții Sovejii de D. A. Russo, care o descoperise”.

De-a lungul timpului, poezia a cunoscut o largă răspândire, astăzi circulând peste 1000 de variante.

Emoționează de fiecare dată

„Articulând unul dintre cele patru mituri fondatoare ale românilor, după cum spune G. Călinescu, balada „Miorița” nu a încetat să suscite, deopotrivă, interesul publicului larg și pe acela al specialiștilor. Existența ei, în istorie, începând cu 1850 și întru eternitate, continuă să emoționeze și să surprindă reflexiv. Ne apar și azi ca deosebite tristețea și neliniștea metafizică a mamei care-și caută fiul pe pământ, în timp ce el străbate cărările luminate de stele ale cerului. Controversele privind problematica acestei balade există încă. Istorici, antropologi, folcloriști, muzicologi, filologi ș.a. s-au străduit să instituie direcții în analiza fenomenului reprezentat de circulația variantelor, forma publicată de Alecsandri, bogăția motivică și tematică, legătura cu motive de circulație națională și/sau europeană, străvechimea sau actualitatea textului. În răstimp, peste baladă s-au așezat straturi de semnificații, reprezentând adâncimi și culmi ale spiritualității românești”.

Miorița

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,

Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei
Unu-i moldovean
Unu-i ungurean
Și unu-i vrâncean.
Iar cel ungurean,
Și cu cel vrâncean,
Mări se vorbiră,
Și se sfătuiră
Pe l-apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel moldovan
Că-i mai ortoman
Ș-are oi mai multe,
Măndre și cornute,
Și cai învățați
Și câni mai bărbați...

Dar cea mioriță
Cu lâna plăviță
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
- Mioriță laie,
Laie, bucălaie,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace!
Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,
Draguță Mioară?
- Drăguțele bace
Dă-ți oile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Îți cheamă ș-un câne
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare
Vor să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrâncean!

- Oiță bârsană,
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aici pe-aproape
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stâniei,
Să mi-aud câinii.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate,
Ș-oile s-or strânge
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor...
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă;
Că la nunta mea
A căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa;
Brazi și paltinași
I-am avut nuntași;
Preoți, munții mari,
Păsări lăutari,
Păsărele mii,
Și stele făclii!

Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni

Măicuța bătrână
Cu brâul de lână,
Din ochi lăcrimând,
Pe culmi alergând,
Pe toți întrebând
Și la toți zicând:
Cine-au cunoscut,
Cine mi-au văzut
Mândru ciobănel
Tras printr-un inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustețioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Pana corbului;
Ochișorii lui,
Mura câmpului!...
Tu mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
C-o fată de crai,
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță
Să nu spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntași
Brazi și păltinași,
Preoți munții mari,
Păsări lăutari,
Păsărele mii,
Și stele făclii!...

În "Miorita" este ilustrat mitul popular mioritic, autorul exprimând aici ideea ca omul accepta moartea ca pe un final firesc al vieții, o concepție filozofică straveche, ceea ce face ca el să fie totodată un poem filozofic. Eminescu, fascinat de profunzimea subiectului exprimat afirma: "(...)Acea inspirație fără de seamă, acest suspin al brazilor și al izvoarelor de pe Carpați."

Opera este o baladă populară ce aparține genului epic, în care, însă, se îmbină armonios elemente lirice, epice și dramatice. În structura baladei se disting două mari planuri, unul epic în

cadru al cărui autor anonim narăză faptele și construiește personaje reale sau fabuloase și celălalt lirico-dramatic, ce se definește prin exprimarea în fața morții, într-un dramatism impresionant.

Titlul acesteia este constituit din diminutivul unei oi tinere care are rolul principal pentru a aduce la împlinirea testamentului. Mircea Eliade o denumește ca fiind “elementul oracular” întrucât ea este elementul miraculos din balada care argumentează esența mitologică a creației populare și care prevestește moartea, ca pe un final, de neevitat, al vieții.

Măicuța bătrână “intervine” în acțiunea baladei într-o secvență de un dramatism sfâșietor, cu scopul de a sensibiliza și mai mult sufletul cititorului, ea fiind un personaj secundar imaginar întrucât ciobanasul își imaginează mama suferindă, care-I duce dorul și care este speriată pentru că fiul ei iubit nu a mai venit acasă și astfel ea nu va avea liniște până nu-l va găsi. Iubirea este opusă morții. Mai presus de crima planuită se află iubirea mamei pentru fiu și a fiului pentru mama. Balada se deschide cu ideea morții și se încheie cu ideea iubirii familiale, aceasta din urmă fiind cea care persistă în mintea cititorului/ascultătorului. De fapt, dragostea învinge moartea: un puternic și responsabil sentiment o leagă pe oita nazdrăvăna de stăpanul ei, ca și pe mama de fiu. Portretul fizic este redat succint, prin intermediul caracterizării directe, prin epitetul “bătrână” care arată vârsta înaintată a acesteia și printr-un detaliu tipic portretului popular românesc, “cu braul de lână”.

Portretul moral este caracterizat de durerea profundă a mamei care nu mai poate avea nici o secundă de liniște de când fiul ei a dispărut. În mod indirect este redată măicuța “din ochi lacrimând” și care încearcă cu disperare să-și găsească băiatul-“De totîntrebând/Si la totîzicând”. Prin intermediul verbelor utilizate la modul gerunziu poetul sugerează un lung geamăt dureros, semn al suferinței.

Rănița sufletește, ea compune un portret induiesător fiului său, prin care acesta este la fel de frumos ca un print din basmele populare românești, devenind chiar idealul fizic masculin al poporului nostru. Comuniunea omului cu natura este redată de comparațiile care sunt contruite din elemente ale naturii și din părți ale corpului omenesc. Diminutivele folosite în realizarea acestui portret (“ciobanel”, “fetișoara”, “mustăcioara”, “perisor”, “ochisorii”) evidențiază afectivitatea maternă ce atinge sublimul estetic și emoțional.

Dacă iubirea trebuie să fie semnul suprem al existenței umane, atunci iertarea și toleranța sunt atribuite ale iubirii.